

Влада на Република Северна Македонија

СОДРЖИНА НА ПРОГРАМАТА:

Врз основа на член 16 ставови 2 и 3 од Законот за здравствената заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр. 43/12, 145/12, 87/13, 164/13, 39/14, 43/14, 132/14, 188/14, 10/15, 61/15, 154/15, 192/15, 17/16, 37/16, 20/19 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 101/19, 153/19, 180/19, 275/19, 77/21, 122/21, 178/21, 150/22 и 236/22) и член 63 точка 7 од Законот за здравственото осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр. 25/00, 96/00, 50/01, 11/02, 31/03, 84/05, 37/06, 18/07, 36/07 82/08, 98/08, 06/09, 67/09, 50/10, 156/10, 53/11, 26/12, 16/13, 91/13, 187/13, 43/14, 44/14, 97/14, 112/14, 113/14, 188/14, 20/15, 61/15, 98/15, 129/15, 150/15, 154/15, 192/15, 217/15, 27/16, 37/16, 120/16, 142/16 и 171/17 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 275/19, 77/21 и 285/21) Владата на Република Северна Македонија, на седницата одржана на _____ година, донесе

ПРОГРАМА

за здравствена заштита на лица со душевни растројства во Република Северна Македонија за 2023 година

ВОВЕД

Проблемите во менталното здравје стануваат се поочигледни во светот. Тие претставуваат сериозен и сложен социо-медицински, но и општествен проблем, со бројни здравствени, социјални и економски последици по поединецот, семејството и општеството во целост.

Овие заболувања имаат економско влијание на општеството и големо влијание на квалитетот на животот, како на поединците, така и на нивните семејства, а стануваат се поочигледни, како во светот така и кај нас.

Околу 20% од вкупниот број на пациентите во примарната здравствена заштита имале едно или повеќе ментални заболувања. До 2025 година се очекува процентот на менталните заболувања да се зголеми до 50 %.

Ефикасното решавање на овие проблеми не е можно само со имплементација на здравствените мерки, туку е потребен сеопфатен, интегративен пристап со учество на програмски организирани активности на различни субјекти во општеството, во чија надлежност се ресорни институции и установи, со особен акцент на социјалниот сектор.

Значаен момент е и трендот на сè поголем број случаи на суицид во Република Северна Македонија.

МЕРКИ И АКТИВНОСТИ НА ПРОГРАМАТА, ОЧЕКУВАНИ РЕЗУЛТАТИ И ИНДИКАТОРИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА ПРОГРАМСКИТЕ ЦЕЛИ

1) Згрижување и лекување на лицата кои се сместени во психијатриските установи со изречена мерка од надлежен суд „задолжително лекување и чување во психијатриска установа“.

Влада на Република Северна Македонија

Во психијатриските болници се лекуваат околу 200 лица со изречена судска мерка. За овие пациенти, болниците не се во можност да обезбедат средства и согласно Законот за извршување на санкции, трошоците за здравствената заштита на овие лица ги обезбедува Министерството за здравство преку соодветна програма.

Пациентите кои се со изречена мерка од суд „задолжително лекување и чување“, се лекуваат и згрижуваат во трите психијатриски болници и тоа: околу 70 пациенти во ЈЗУ Психијатриска болница Демир Хисар, околу 70 пациенти во ЈЗУ Психијатриска болница „Скопје“-Скопје и околу 50 пациенти во ЈЗУ Психијатриска болница „Негорци“-Гевгелија.

Со оглед на фактот дека бројката на лицата со изречена мерка од суд „задолжително лекување и чување“, не претставува константна категорија и истата подлежи на варијации во болестите и бројот на пациентите, не е можно да се предвиди апсолутно точен број на заболелите и затоа е можен трансфер на средствата од една во друга позиција.

2) Обезбедување на партиципација за дневно болничко лекување на пациенти во Центрите за ментално здравје

Во Република Северна Македонија околу 750 душевно болни пациенти се лекуваат дневно-болнички во следните Центри за ментално здравје :

- 3 (три) Центри за ментално здравје на територијата на град Скопје во рамки на ЈЗУ Психијатриска болница „Скопје“ – Скопје,
- Центар за ментално здравје во рамки на ЈЗУ УК за психијатрија Скопје,
- Центар за ментално здравје во рамки на ЈЗУ КБ Тетово,
- Центар за ментално здравје во рамки на ЈЗУ ЗД Струмица,
- Центар за ментално здравје во рамки на ЈЗУ ОБ Гевгелија,
- Центар за ментално здравје Демир Хисар во рамки на ЈЗУ Психијатриска болница Демир Хисар и
- Центар за ментално здравје Прилеп во рамки на ЈЗУ Психијатриска болница Демир Хисар.

3) Развој на Центрите за ментално здравје како вонинституционална форма на лекување.

Душевните растројства опфаќаат широк круг на заболувања, вклучувајќи ги органските, симптоматските, невротските, растројствата во расположението (афективни растројства), шизофрениите, шизотипните и налудничавите растројства, душевната заостанатост и другите душевни растројства.

Светските искуства покажуваат дека кај повеќе од една половина од вкупно дијагностицираните лица, овие растројства добиваат хроничен тек, т.е. периодите на подобрување се заменуваат со периоди на влошување и повторна појава на знаците на растројството. Поради природата на болеста, но далеку повеќе како резултат на општествениот став и предрасуди, во кои доминира неприфатеност, маргинализација и отфрлање, голем број лица со душевни растројства остануваат долготрајно, па дури и доживотно хоспитализирани, при што се создава таканаречен хоспитализам.

Поради наведените состојби, во изминатиот период, третманот на овој сериозен социомедицински проблем беше скоро целосно препуштен на медицинските, т.е. психијатриските

Влада на Република Северна Македонија

институции и се одвиваше на товар на здравството и здравственото осигурување, давајќи скромни резултати. Имено, долготрајниот болнички третман во психијатриските установи, во изминатиот период, од една страна беше поврзан со значителни финансиски средства кои претежно беа на товар на здравственото осигурување, а од друга страна придонесуваше долготрајно болнички третираните лица да бидат дополнително стигматизирани, маргинализирани и социјално исклучени. Ваквата хоспитализација предизвикуваше и дополнително влошување на здравствената сосостојба.

Ваквиот пристап се покажа како недоволно ефикасен, економски неоправдан и не успеа да обезбеди похуман пристап и третман на лицата со душевни растројства во нивната социјална средина.

Следејќи ги и препораките на Светска здравствена организација, во Република Северна Македонија се премина кон зајакнување на достапноста на овие услуги преку развивање на различни форми на вонболнички третман во локалната заедница, содржани во т.н Центри за ментално здравје во заедницата, со целосен сеопфатен дневно-болнички третман на пациентите. За целосно, адекватно, навремено, ефикасно и економично решавање на овие проблеми неопходно е вклучување на целата општествена заедница, пред се преку соодветните институции и установи во рамките на ресорните министерства, а во тесна соработка и координација со сите останати заинтересирани субјекти.

Во план е и отварање на нови Центри за ментално здравје во Кичево и Битола, кои ќе функционираат во соработка со ЈЗУ Психијатриска болница Демир Хисар, како и Центар за ментално здравје во Штип кој ќе функционира во рамки на ЈЗУ Клиничка болница Штип, како и отварање на Центар за ментално здравје за млади лица. Овие активности се во надлежност на Министерството за здравство и не побаруваат финансиски средства.

ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

Цели на оваа програма се:

- обезбедување на здравствена заштита и згрижување на пациентите со изречена мерка од надлежен суд „задолжително лекување и чување“,
- обезбедување на здравствена заштита на близу 750 пациенти кои се лекуваат во Центрите за ментално здравје низ републиката,
- развивање на различни форми на вонинституционално и вонболничко лекување.

ИЗВРШИТЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

Извршители на Програмата се:

- 1) Здравствените установи кои ги лекуваат лицата со изречена мерка „задолжително лекување и чување“ (ЈЗУ Психијатриска болница „Скопје“- Скопје, ЈЗУ Психијатриска болница „Негорци“-Гевгелија и ЈЗУ Психијатриска болница Демир Хисар).
- 2) Јавните здравствени установи кои имаат Центар за ментално здравје како организациона единица.
- 3) Универзитетската клиника за психијатрија, Здружение на психијатри на Република Северна Македонија и Здружение на психолози на Република Северна Македонија, Комисија за ментално здравје формирана од Министерот за здравство.

НАЧИН НА ФАКТУРИРАЊЕ НА УСЛУГИТЕ

Влада на Република Северна Македонија

Министерството за здравство месечно ќе ги распределува средствата на здравствените установи извршители на активностите врз основа на доставени фактури и извештаи за реализација на активностите содржани во Програмата.

ПОТРЕБНИ ФИНАНСИСКИ СРЕДСТВА ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА ПРОГРАМАТА

Финансиските трошоци за обезбедување на болничка здравствена заштита на душевно болните лица со изречена мерка од суд „задолжително лекување и чување“ опфаќаат:

- болнички ден (сместување и исхрана во стандардни болнички услови) за стационарни пациенти,
- лекување со спроведување на дијагностички процедури и рехабилитациони мерки,
- лекови кои се наоѓаат на болничката листа,
- потрошен материјал за ординирање на терапијата,
- психосоцијален третман на пациентите како и
- помош и нега на пациентите.

Финансиските трошоци за плаќање на партиципација за лекување на пациентите кои ги посетуваат центрите за ментално здравје.

Финансиски трошоци за подмирување на неизмирени обврски од Програмата за здравствена заштита на лица со душевни растројства во Република Северна Македонија за 2022 година.

Здравствените установи кои се извршители на овие активности од оваа програма, најдоцна до 15.01.2024 година да достават до Министерството за здравство извештаи за реализираните мерки и активности во 2023 година.

За реализација на мерките и активностите предвидени со оваа програма потребни се следните средства:

		Износ
1.	Судски случаи (лица со изречена мерка „задолжително чување и лекување“)	50.000.000,00
2.	Партиципација за пациентите кои се лекуваат во центрите за ментално здравје	7.000.000,00
3.	Неизмирени обврски од 2022 година	6.000.000,00
	ВКУПНО:	63.000.000,00

Оваа програма ќе се реализира во обем и содржина на средствата одобрени од Буџетот на Република Северна Македонија за 2023 година во висина од 63.000.000,00 денари.

Оваа програма влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“.

Бр: _____

ПРЕТСЕДАТЕЛ

НА ВЛАДА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА,

_____ 2023 год.

С к о п ј е

ДИМИТАР КОВАЧЕВСКИ